

Asia: VN/16052/2021

Kulttuurin tulevaisuustyöryhmän raportti

Lausunnonantajan lausunto

Miten työryhmän raportti onnistuu sanoittamaan ja viestimään kulttuurialan tilannetta ja kehittämishaasteita alan jälleenrakennuksen ja vahvistamisen tarve huomioiden?

Raportti on monilta osin varsin ansioitunut ja luovien alojen taloudellisen ja työllisyyden merkityksen nostaminen esiin tärkeää. Lisäksi muutama näkökanta, joita raportissa ei tuotu esille:

1. Kulttuurin kentän toimijoiden, ammattilaisten ja kohderyhmän rajausta on jokseenkin suppea. Tekstistä ei välittänyt kuva taiteen ja taideteollisten alojen laajuudesta, joihin kuuluvat olennaisesti taiteen-, muotoilun-, taidemuseo/galleria alan-, ja arkkitehtuurin ammatilliset toimijat ja pienyritykset.
2. Raportista ei lainkaan välity miten taiteen, kulttuurin ja taidekasvatuksen korkealaatuista tutkimusta edistetään ja miten alaa kehitetään pohjaten tutkittuun tietoon.
3. Haluamme korostaa, että laadukas taide- ja taitoaineiden koulutus vahvistaa luovien alojen osaamis pohjaa ja luo edellytyksiä niin innovaatioille kuin hyvinvoinnillekin.

Mitkä raportin toimenpide-esityksistä ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa (max 5)?

1. ”Perustetaan vaikutusvaltainen neuvotteleva, aloitteita, linjauksia ja seuranta tekevä elin, jossa on edustajat kulttuurin ja luovien alojen kannalta keskeisistä ministeriöistä sekä toimijoista. Poikkihallinnollisuuden vahvistamiseksi toimielimellä on kiertävä puheenjohtajuus siten, että alan kannalta keskeiset ministeriöt ovat kukin vuorollaan vetovastuussa.”

Ala tarvitsee vahvaa edustusta, jonka työ mahdollistetaan pitkäaikaiseen suunnitelmaan nojaten. Alan edustusto ja sen tehtävät tulisi määrittää aidon ja osallistavan yhteistyön kautta, jossa kuullaan

tutkimusyksikköjä, kentän edustajia, sekä ammatillisia järjestöjä eri koulutusasteet ja toimenkuvat ja toimeentulomallit huomioiden. OPH:n ja OKM:n sekä muiden tahojen rahoittamat lyhytkestoiset selvitykset, kärkihankkeet ja toimenpidekokeilut tuottavat rajallista tietoa ja osaltaan kuluttavat alan rajallisia resursseja.

2. ”Lisätään kulttuurialan rahoitusta valtion talousarviossa ja valtion ja kuntien rahoituksen yhteisvaikutusta sekä kehitetään kannustimia yksityisen rahoituksen houkuttelemiseksi vahvistamaan kulttuurisektorin taloutta”

Tämä toimenpide-ehdotus on tärkeä sillä alan rahoitus, kannustimet, ja ansaintamallit eivät ole ajan tasalla, lisäksi ammatillinen täydennys- ja jatkokoulutus mahdollisuudet kentän osaamista vahvistavaan ja edistävään koulutukseen, mentorointiin ja mielekkääseen yhteistyömallin rakentamiseen ovat minimaaliset. Luovien alojen merkitys EU:n taloudessa sekä työllistäjänä on merkittävä ja Suomi on tässä jäljessä. Panostuksen puute näkyy kaikilla koulutusasteilla sekä koko kulttuurisektorilla. Esimerkiksi taide- ja taitoaineiden merkitys ja asema on heikentynyt perusopetuksessa ja toisella asteella. Tällä suuntauksella tulee olemaan pitkäkestoiset hyvinvointia, sivistystä, koulumenestystä ja ammatillista valmiutta heikentävät vaikutukset, mikäli suuntaa ei saada muuttumaan.

Miten voidaan mielestänne vaikuttaa siihen, että työryhmän viestit tulevat huomioiduiksi ja esitykset toteutetuiksi mahdollisimman hyvin seuraavalla hallituskaudella?

-

Lukukohtaiset kommentit

Luku 1: Annamme kulttuurillemme sille kuuluvan arvostuksen.

Mahdolliset huomionne lukuun ja sen toimenpide-esityksiin.

Keskeinen huomio. Se miten nämä toteutetaan, on kriittinen toimenpide-ehdotusten onnistumisen kannalta. Kulttuurikentän kattava tahtotila yhteistyölle ja yhteisten asioiden edistämiseksi on olemassa. Asian edistämiseen tarvitaan tukea, kunnes saadaan rakennettua yhteistyöverkosto tai malli, joka ajaisi alan asioita ja lopulta tukee itse itseään.

Kuvataidekoulutuksen ja -kasvatuksen visio 2030 tuo esille koulutusta ja taidekasvatusta koskevia toimenpide-ehdotuksia. Visio 2030 tukee Kulttuurin tulevaisuustyöryhmän raporttia, ja niiden esille tuomia ehdotuksia olisi hyvä edistää yhdessä.

Luku 2: Kasvatamme hyvinvointiamme investoimalla kulttuuriin.

Mahdolliset huomionne lukuun ja sen toimenpide-esityksiin.

Taiteen ja kulttuurialan toimeentulomallit ovat vanhentuneet vuosikymmeniä sitten ja alan taloudellinen kestävyys on heikko vakaina aikoina ja katastrofaalinen poikkeusaikoina.

Asiaa koskevat selvitykset, kansalliset kyselyt ja työpajat tuovat esille keskeisinä ongelmina 1) jatkokoulutuksen ja täydennyskoulutuksen puutteen, jonka kautta alan osaamista ja uusiutumista päivitetään ja tuloperustaa kehitetään; 2) taiteen ja kulttuurin sekä taidekasvatuksen vientiä ei tueta juurikaan valtiollisella tasolla, tai se pohjaa hyvin rajalliseen käsitykseen siitä, miten Suomi profiloituu kulttuurisesti; 3) ansaintamallit ovat vanhentuneet.

Luku 3: Tuemme tekijöitä ja vahvistamme samalla talouttamme.

Mahdolliset huomionne lukuun ja sen toimenpide-esityksiin.

Audiovisuaalisen alan vahva kasvu ja huomattava taloudellinen merkitys sekä luovien alojen integraatio on raportissa nostettu esiin. Alan potentiaali on tunnistettu myös Business Finland Finnish Audiovisual Industry Roadmap -raportissa (4/2021).

Audiovisuaalisten sisältöjen tekeminen vaatii korkeatasoista taiteellista, teknologista ja liiketoiminnallista osaamista. Tätä näkökulmaa vahvistaaksemme haluamme nostaa keskusteluun elokuvataiteen, joka rakentaa ja vahvistaa kansallista kulttuuria sekä sisältää kansallisesti merkittävän taloudellisen potentiaalin. Yliopistotasosta elokuvataiteen opetusta järjestetään Suomessa vain Aalto-yliopistossa, jossa koulutetaan suuri osa elokuvan ja tv-draaman nykyisistä ja tulevaisuuden tekijöistä. Kokonaisvaltaisella koulutuksella edistetään kotimaisen elokuvan menestystä niin Suomessa kuin alati muuttuvilla, kansainvälisillä markkinoilla. Elokuvataiteen koulutuksen kustannustaso on huomattavan korkea sen tarvitseman teknisen infrastruktuurin vuoksi. Tätä taustaa vasten onkin poikkeuksellista, että elokuvataide on ainoa esittävän taiteen ala ilman valtakunnallista erityistehtävää tutkimuksessa ja koulutuksessa. Esitämme tilannetta korjattavaksi.

Luku 4: Teemme tarvittavat rakenteelliset uudistukset freelancereiden työskentelyolosuhteiden parantamiseksi.

Mahdolliset huomionne lukuun ja sen toimenpide-esityksiin.

Tärkeä nosto. Tunnistamme freelancereiden epätyytyttävän tilanteen ja tuemme toimenpiteitä löytää ratkaisuja tilanteen parantamiseksi.

Luku 5: Tarjoamme kaikille suomalaisille tasavertaiset mahdollisuudet nauttia kulttuurista.

Mahdolliset huomionne lukuun ja sen toimenpide-esityksiin.

-

Saaristo Antti
Aalto-yliopisto